

Thália pallérja

Egy művész kerestett, mondták a portán, a kiállítására akari meghívni. Amolyan öszülő hajú, professzor-szeműveges, idősebb úr. A neve? Várjunk csak, valami szabadságharcos nevet mondott... igen, Klapka. Klapka mester.

Klapka mesterrel legutóbb zuglói alagsori műhelyében találkoztam. Kopott, tiszta kötény volt rajta, a füle mögött ácsplajbász, szemüvegén kis festékpötty. A kezében pedig — egy színházat tartott. Az athéni Dionüszosz-színházat, a színjátás bölcsőjét. Csak úgy levette az Akropoliszról, amely teljes antik pompájában, oszlopsoros, ógörög épületeivel, szobraival, ligeteivel, szentélyeivel ott állt a munkaasztalon. Mellette egy prózai gyalupad, meg egy csodálatosan szép olasz reneszánsz színházépület, a vizenai Teatro Olimpico kicsinyített mása.

Klapka István fába faragja a színház fejlődéstörténetét. Mérnöki pontossággal, művészi ihlettel rekonstruálja Thália hajdani híres hajlékait. Munkásságáról — művészetéről a napokban megnyílt vígszínházi kiállítása többet mond minden szónál. Őt magát szeretném most bemutatni, néhány vonással felvázolni az érdekes ember, a szép-műves mester portréját.

1

Mester vagy művész? A nagy művészeket is mesternek nevezik, a jó mesterembert pedig szakmája művészenek. Klapka István ács, színházi díszletasztalos volt. Harminc éve került a színház bűvkörébe, díszítő, majd színpadmester lett a régi Nemzetiben és a Vígszínházban, öltöztetőnöt vett feleségül, a fiából táncművészt nevelt. Két éve, amikor készülő műveit láttam, egyetmást az életéről is megírtam. Azt is, hogy a fel szabadulás után, a Teleki téri „zsibogón” a kezébe került Joseph Franz német nyelvű, illusztrált színpadtörténete, s ez a könyv keltette föl érdeklődését a színház történet iránt.

De hogyan lett Klapka Istvánból 60 éves korában Thália pallérja? Mi történt azután, hogy az ócskapiac zajos forgatagában gyönyörködve és elkéseredve lapozgatta a kopott és csodálatos színház történeti albumot? Elkéseredve, igen, mert nem tudott németül, még a képaláírásokat se értette. Ott helyben vásárolt egy ócska szótárt, és attól kezdve mindennap tanult. Német szavakat, nyelv-

tant, színház történetet. Szakmunkákat, dráma- és tanulmányköteteket, lexikonokat vásárolt: akkor alapozta meg máig csaknem ezerkötetes könyvtárát.

Sok-sok tervezgetés, kuporgatás után kijutott Münchenbe. Mint a hajdani vándorlegények, mestermunkát, remeket látni ment Münchenbe. Repeső kíváncsisággal keverte a 60 darabból álló színpadtörténeti gyűjteményt, amelyről Joseph Franz könyve szólt. Óriási családás: a gyűjtemény a háborúban megsemmisült.

Akkor érlelődött meg nagy terve: az ősi görög orkesztrától a legmodernebb térszínpadig 18–20 modellel illusztrálja a színház kétezer éves fejlődését. Megépíti Shakespeare Globe Színházát, az olasz Teatro Palladiót, Molière színházát, Ybl Miklós pesti Operaházát is...

A nemes hobbyból állami megbízatás lett. Klapka mester a Magyar Színházi Intézetnek, a Színház történeti Múzeumnak dolgozik, de most is a maga igaz gyönyörűségére.

2

Gyönyörű, amit csinál és ahogy csinálja. Élvezet nézni a munkáját, műves gondját, magakészítette finom kis szerszámaival. Miniatur vésőket és faragókéseket használ, fogorvosi fúróhoz kapcsolja cseppnyi köszörűt, apró villanyfűrésze, speciális gyalupadja is van.

Stradivari, Guarneri, Amati, a régi olasz hegedűkészítő mesterek módján válogatja, kopogatja a makettjeihez szükséges faanyagot. Legszívesebben öreg díszletek „megállapodott” fáját használja. Kóporos masszát kever, abból készit vakolatot miniszínházai homlokzatára. kis égetőszerszámmal téglát, terméskövet, kúpcserepet formál, finom ecsettel varázsolja oda a fal patináját, a márvány erezetét.

Korabeli metszetek, tervrajzok alapján dolgozik. Görög mitológiákban lapozgat olykor festékes kézzel, képzőművészeti albumokat forgat munka közben. Jártas a történelemben, az építészetben, szobrászatban, festészetben. Csakúgy mellékesen akvarelleket fest és írogat is, néhány hangjátékát már közvetítette a rádió. Nem tulajdonít ennek túl nagy jelentőséget, élvezi és műveli a szépet, kedve, tehetsége szerint.

Öt hónapig dolgozott a lebontott Nemzeti Színház épületének tökéletes kis makettjén. Híven, méretarányosan és emlékeket idézően áll a kedves, öreg Nemzeti, minden oszlopa, szobra, ablakfülkéje „igazi”, a sarkon ott a híres óra is, és persze, hetet mutat. A nézőtér modelljén gombnyomásra fény árasztja el a páholy sorokat, a földszintet, a freskókkal díszített, kazettás mennyezetet.

3

A vígszínházi kiállításon látható a Vígszínház neobarokk épületének makettje is. Szemben vele a pesti Német Színház homlokzata műzsaszobráival és oromreliefjeivel,

őtvenszeres kicsinyítésben. Mellette az 1800 éves eszpendoszi színház gazdagon kiképzett oszlopsoraival, oromfalával, pilléreivel. Az athéni fellegvár színházai, templomai, zenecsarnoka, a vizenai reneszánsz színház, a vizivárosi Fehér Kereszt Fogadó (a későbbi Falk-színház) rokokó épülete — csupa szépség. A teljes illúziót keltő apró szobrok, freskók, domborművek, frizek, mind-mind Klapka mester saját kezű munkái.

Ki ez a Klapka István? — kérdik a vígszínházi kiállítás gyönyörködő látogatói. Művész? Egy kicsit mérnök, egy kicsit költő, szép-műves ezer-mester, Thália pallérja.

Vajk Vera